

בניין הישיבה

כאשר הגיע הסבא לארץ הוא חלם להשיג רשיונות עלייה לכל בני הישיבה. הוא עשה מאמצים נואשים, כתב מכתבים, פנה לאנשים חשובים, וניסה את הבלתי אפשרי לקבל שלוש מאות סרטיפיקטים ולהעלות את הישיבה כגוף אחד, אך לשווא. כנראה שלסוכנות היהודית לא הייתה הישיבה חשובה די הצורך, הם העדיפו אנשים יצרניים, עמלים שיבנו את הארץ.

ויש להבין גם את הרקע למצב זה. בשנת תרצ"ט (1939) פירסמה ממשלת בריטניה, השליטה בארץ, את חוקי "הספר הלבן" שנועדו בין השאר לרצות את תושבי הארץ הערביים. היינו, חוקים אלו הטילו הגבלה על מספר היהודים העולים לארץ מידי שנה בשנה. בעקבות זאת נוצר לחץ גדול לקבל רשיונות עלייה כי מאז פירסום חוקי נירנברג¹ ועליית הנאצים לשלטון היו יהודים רבים שעשו מאמצים גדולים לעלות לארץ.

למרות כל הקשיים הנושא לא נתן מנוח לסבא והוא ניסה אפילו אפשרות כה דימונית כפי שסיפר לבעלי משה, ר' שמואל קפלן, המתווך שתיווך לנו את הדירה הראשונה שלנו ברחוב עובדיה. הסבא רא"י ניהל משא ומתן עם הערבים לקנות מהם סרטיפיקטים. הדבר התנהל על ידי ערבי מפורסם ממשפחת נאשאשיבי ונראה שהעומד מצד הסבא היה האבא.

כידוע היו בירושלם שתי משפחות ערביות שהתנהלה ביניהן תחרות סמויה. אחת הייתה משפחת חוסייני והשנייה משפחת נאשאשיבי.

הרמז היחידי המצוי לכך בכתובים הוא מכתב שכתב רבי ישראל זיסל כלב פלטין **דבורץ** במוצש"ק ויצא ת"ש (19 בנובמבר 1939) למנינם:

" כבוד ידידי הרב הגאון הנעלה רב פעלים וכו' וכו' "

מו"ה זאב פינקל שליט"א תל אביב

אחדשה"ט באהבה. בשיחתנו היום עם מרן הג"ר איסר זלמן שליט"א הובעה הדעה שהדרך אשר בה נקטו עד עכשיו בנוגע להשגת רשיונות עליה בשביל הישיבות הק' דפולניה איננה נכונה. וכי כדאי ללכת בדרך אחרת אשר התווינו לנו.

מובן מאליו שדברים כאלו אי אפשר לדבר עליהם במכתב וכדאי היה שכת"ר יבוא לירושלם עיה"ק כדי לדבר ע"ז פנים אל פנים. בודאי חס הוא על הזמן שלא להפסידו ואם יש אפשרות לבוא במוקדם יבא.

ובזה הנני חותם בברכת כל טוב

ידידו ישראל זיסל פלטין

כתובתי בירושלם עיה"ק: הרב י' ז' פלטין בתי ניטן מס' מה.

[illegible]

אחרי שלא צלחה התוכנית הנזכרת כבר הבין הסבא את מהלכי העומדים בראש הסוכנות היהודית.

בשנים הראשונות לעלותם ארצה התגוררו הסבא והסבתא ברחוב מנחם, ליד רחוב יוסף בן מתתיהו, ובימי היארצייט של האלטער הוא היה מגיע לישיבת חברון לומר שיעור.

מיד עם בואו עורר הדבר שמחה רבה בעולם התורה בארץ ישראל וכל גדולי התורה

באו להשתעשע עמו בדברי תורה. אחת ההוכחות לכך הוא מכתבו של **הרב מאיר סטלביץ**, שהיה רב בשכונת "זכרון משה", ומלפנים היה אב"ד חסלביץ. הוא היה גם אומר שיעורים בישיבת "עץ חיים" ונודע בכינויו בפי הירושלמים כ"דער חסלביצער". הוא שלח לסבא את ספריו שזכה להוציא לאור בארץ אחרי שנדפסו כבר בחו"ל וצרף אליהם מכתב וזה לשונו:

"יום ו' כ"ח לחודש ניסן תש"א

אחדשה"ט ברגשי כבוד

לשמחת לבבי ולבב כל יראי ד' ודורשי טוב שלום גדולי ישראל שלחתי לו ב' הספרים שלי שיצירתי אותם בארץ הקודש אותות שתיים אלה לשמחת עלייתו לארץ הקודש והצלתו ממאורת צפערונים.

חג השמחה הזה חגגתי גם אני לפני קרוב לתשע שנים כשזכיתי להנצל מפח יוקשים ולעלות אל ארץ אבות. כן יתן ד' שנזכה לראותה בשלוותה לימים יצורו בפריחת גידולי ישראל ובשגשוגיהם לתורה ולתעודה ביראת א' שלימה.

בטח יודע מספרי הראשון גם כן שהוצא לאור ב' פעמים - - - וההרפתקאות הפסיקו את ... ולכן כבואי אל ארץ הקודש וזיכני ד' להתייחד בלב בטוח ולהתכוון עולמי בד' אמות של הלכה הוצאתי לאור יצירתי ב' הספרים הנ"ל המיוחדים לבחירי הישיבות כאשר נתפרסמו באהליהם לספרים נחוצים וכאשר יוכחו עיני חכמתו ולאיש גדול כמותו שלחתי ללא דרשו בנשעני על הערצתו הגדולה לספרים כאלה ובפרט בצוק עתים כאלה ויתן ד' ישועתו בקרוב ועזרתו מקודש ונשמח על גאולת עם ישראל וכל העולם כולו במהרה.

מכבדו כערכו הרם

מאיר סטלביץ "

הסבא לא מאס בכל פעולה שמטרתה הייתה להרבות תורה ולחזק את לימודה. סיפר חיים הויזמן שהוא למד בחדר בבתי הונגרים והסבא היה בא לבחון שם את הילדים כדי לתת להם חיזוק בלימוד.

בשנת תש"ד (1944) פתח הסבא רבי אליעזר יהודה, את הישיבה עם קבוצה של עשרה אברכים אשר רובם באו מישיבת עץ חיים.

הישיבה נפתחה בבית הכנסת "בית ברוך" אשר בשכונת מאה שערים וזה היה

ביחד עם הכולל של **רבי דב סוקולובסקי**, חתנו של המירער רב, ובעלה של חנה דינה היקרה הזכורה לנו לטובה.



במרכז התמונה ר' דב סוקולובסקי נואם, מאחוריו ראש הישיבה עם הגיעו מארה"ב, הילד היושב בשמאל התמונה: ר' משה ב"ר דוד פינקל, בימין: הדוד ר' משה ב"ר אליעזר יהודה. הארוע : אירוסין של ר' רפאל שמולביץ עם עדנה פרבשטין.

בשלב שני הועברה הישיבה ל"בתי מילנר" שהם היום כמעט נראים כבניין אחד עם חצר בקרבת הישיבה, ובקרבת ביתו של ראש הישיבה.

בין הראשונים מאז יש לציין את **רבי חיים ברים**, **רבי משה הרשלה**, **רבי מנדל אטיק**, **רבי משה ישעי' לנדוי** (שהיה מועמד להיות אב"ד בירושלם) ו**רבי משה סלנט** בנו של רבי יוסף סלנט שהתגורר בבתי נייטן, **רבי דב מאיר ב"ר צבי קרויזר** וגם **רבי יודל שפירא**, שכתב את שיעוריו של הדוד רבי ביינוש שנאמרו בבית ברוך.

משם עברו לבית הכנסת "אחוה". וזה היה בערך בשנת תש"ח בזמן ההפגזות וההפצצות על העיר. שם כבר גדל המניין של הלומדים והיה הכרח לחשוב ברצינות על בניין נפרד ומיוחד להישיבה.

על אותם ימי בראשית, כאשר הסבא ביקש מהמשגיח רבי יחזקאל לווינשטיין להיות המשגיח בישיבה סיפר משה:

היה חורף קר ואולי לא היה חימום בתוך "אחוה שול" והתלמידים חיפשו כיצד להתחמם. הנה באה הישועה מכיוון בלתי צפוי. מוכר ה'סחלב' החם הגיע. מובן שהיו בני ישיבה שידם לא השיגה לקנות כוסית סחלב אבל היה מי שכן קנה וישב בתוך בית

הכנסת של אחווה ואכל את הסחלב בכפית והתענג על החום העולה מן הכוסית. באותו רגע נכנס רבי יחזקאל לוויןשטין, המשגיח, ובראותו זאת הוא עצם את עיניו, עיקם את פניו וכל כולו הביע סלידה איומה מן המחזה הזה. הייתה כאן התנגשות בין העולם הירושלמי על מנהגיו ובין משטר הלימוד המיראי שהנהיגו רבי ירוחם המשגיח במיר ורבי יחזקאל במיר ובשנחאי. שניהם לא הלכו יחדיו. ובאותו העניין.



רבי זלמן רוטנברג

רבי זלמן רוטנברג, שקראו לו בישיבה ר' זלמן לונער, הגיע לישיבה במיר בגיל חמש עשרה ולמד אצל הסבא רא"י. עם הגיעו של הסבא לארץ ישראל נעתר רבי זלמן לבקשתו וסייע לו בפתיחת הישיבה. משך שנים אחדות שימש כמגיד שיעור וכמנהל רוחני גם יחד. אותם תלמידים אשר היוו את גרעין היסוד כיום הם מגדולי תלמידי החכמים בה. בט"ו באדר תשט"ו נסתלק חותנו רבי מאיר קרליץ וחודשים ספורים לאחר מכן ביקש רבי זלמן רוטנברג להקים ישיבה על קברו ועבר לבני ברק.^(*)



אל יחשוב הקורא כי בניין הישיבה בקלות בא, ואל יחשוש שהאבא עמד מנגד בתל

* יתד פנחס תשס"ב

אביב וחיכה עד שיוזמן לשאת משרה נכבדה. לא כך היו הדברים, כי הסבא בנה את הישיבה במסירות נפש בלתי רגילה. מסירות זאת חלה על הצד הגשמי כמו על הצד הרוחני.

הזמנים היו זמנים קשים מאד. תרומות מחו"ל לא זרמו כפי שהן זורמות היום. לא נאספו אז מיליונים, אף לא רבבות ואולי גם לא אלפים.

בשנת תש"ד (1944) קנה הסבא מגרש בשכונת בית ישראל. הוא חלם ולחם למען הגשמת חלומו.

חלפו עוד מספר שנים כאשר לישיבה יש רק מגרש. עד שסוף סוף החלה הבנייה בשנת תש"ז (1947). זה היה עיתוי קשה מאד. המצב עם הערבים היה גרוע הם החלו לירות על היהודים בכל מקום אפשרי ובעיקר על התחבורה היהודית. זאת הייתה אינטיפדה ממש, אלא שאז קראו לזאת בשם: מאורעות.

אי השקט הזה לא תרם לאספקת חומרי בנייה ולא לסדירות הביצוע של הקבלנים. אבל, הבנייה של הישיבה הגדולה בעולם אסור לה להפסק.

אחרי ההפגזות של תש"ח והמצב הכלכלי הקשה ששרר בזמן מלחמת השיחרור, צברה הישיבה חובות רבים. הגיעו דברים לכך שלא הייתה כל ברירה הסבא נאלץ לשים פעמיו לארצות הברית כדי להשיג משאבים להמשך הבנייה. אולם בל נקדים את המאוחר.



בשנים ההן, השנים של טרום הקמת המדינה, היו רבים מבין בחורי הישיבות שהשתייכו למחתרות של ההגנה, האצ"ל והלח"י. אפילו בין המשפחות הירושלמיות הוותיקות היו בחורים שנסחפו בהתלהבותם והלכו להלחם למען שיחרור היהודים מעול האנגלים.

בישיבה היה בחור שהשתייך כמדומני לאצ"ל.

במסגרת זאת התנהלו החיים במסלולם הרגיל אלא שבלילות היו הולכים להתאמן בירי ולעתים גם יצאו לפעולות. כך שיתכן והבחור למד ביום בישיבה ואילו בלילה הוא נעלם למספר שעות... כאשר נודע הדבר בא **רבי מנדל אטיק**, איש ירושלים ולמדן גדול לסבא ואמר לו:

או שמגרשים את הבחור או שאני עוזב את הישיבה.

שאל הסבא:

לאן תלכו ??

השיב ר' מנדל אטיק:

אלך לישיבת "עץ חיים" או לישיבה אחרת

אמר הסבא :

טוב מאד. אם אתה הולך ועוזב את הישיבה אני יודע לאן אתה הולך. אבל, אם יגרשו את הבחור הזה מהישיבה הוא יכול להתקלקל בקלות כי אין לו לאן ללכת. לכאורה זה נשמע כאילו פרדוקס שהסבא מעדיף בחור על פני תלמיד חכם כמו ר' מנדל אטיק. אבל האמת היא שלסבא היה מבט רחוק לעתיד. הודות לגישתו זאת נשאר הבחור יהודי טוב והקים בית נאמן בישראל ובניו הולכים בדרך ה' וכו' וכו' הצלה של אדם ודורותיו אחריו.



יחשוב הקורא כי הסבא היה אדם רך וותרן גדול, לא ולא. הוא ניהל את הישיבה ביד רמה. סיפר רבי אריה כי בשעה ארבע הוא היה נוכח בישיבה ואוי למי שאחר מספר דקות, הוא היה מקבל מהסבא נזיפה כדבעי. יותר הוא לא העז לאחר וגם לא הסובבים והשומעים. לא היו פשרות בעניין הלימוד אצל הסבא. יתר על כן הסבא בחוש ההומור הדק שלו השכיל לומר מה שעשרים נזיפות לא הצליחו. פעם אחת אמר הסבא שיעור בישיבה ובאומרו היה כל כולו מרוכז בנושא שדיבר בו. הוא מעולם לא נשא עיניו לגובה או נכחו, תמיד היה מבטו הטהור מושפל ובמיוחד כאשר נשא דבר בישיבה. אולם באחת הפעמים נשא הסבא עיניו בשיעור והוא רואה לפניו מישהו מדליק סגריה...

הסבא לא איבד עשתונות ואמר בחן רב:

אפשר א גלוז תה... (אולי כוס תה...)

והמשיך בשיעורו המעמיק.



מאידך שימש הסבא לרבים מתלמידי החכמים בירושלם כקרש הצלה. הנה כפי שתיאר את הימים ההם אפרים ש. זייבלד (*)

"היו אומרים עליה, על ירושלם של מעלה בדור הקודם שכל דריה תלמידי חכמים

* "יתד נאמן"

מופלגים ובני עלייה המה. תלמידי חכמיה הסתובבו בפשטות, ללא גינונים ושרויים בחיי עניות ודחקות, אולם לדור החדש שקם לא התאימה הנהגה זאת כלל ועיקר. העניות הנוראה אכלה בכל פה, הדחקות שררה בכל בתי ירושלם, גאונים מופלגים חיו את חייהם האישיים בעניות קשה ונוראה. אם היה בה בירושלם תורה בשפע גדול, הרי ש"כבוד התורה" היה חסר במידת מה. הצעיר שראה את הת"ח הגדול שהוא חי חיי עניות לא נמשך להיות כמוהו.

מצב קשה זה השתנה לגמרי כשעלה מן הגולה הגאון רבי אליעזר יודל ראש ישיבת מיר. רבי אליעזר יודל שהיה ידוע כ"בעל תאוה" נורא לתורה, היה יושב בקיטונו, וכל אברך וכל צורב שהיה משמיע בפניו מהלך בסוגיא או מערכה או "שטיקל תורה" היה מקבל ממנו על אתר מענק בן חצי לירה. באותם הימים היה בו כדי לפרנס משפחה במשך שבוע שלם. כך הציל רבי אליעזר יהודה את הנוער שבירושלם. הוא רומם את "כבוד התורה" שהיה חסר. שוב לא נדון מי שבחר בחיי תורה להתיישר ביסורי עניות קשים, שהרי יכול לפקוד את קיטונו של רבי אליעזר יודל ולהשמיע בפניו את אשר נתחדש לו, ולקבל כדי פרנסת ביתו לשבוע שלם.

רבי ישראל גרוסמן, {אביו של הרב גרוסמן ממגדל העמק} מי שלימים היה ראש ישיבת פינסק-קרלין, היה נמנה על אותם שהשמיעו בפניו תמידים כסדרן את חידושי תורתו.

רבי ישראל ציין פעם את גדלותו הנפשית העצומה של רבי אליעזר יודל. היו אז מספר תלמידי חכמים מחוגי הקנאים שנמנעו מלבוא אליו ולהשמיע בפניו מחידושי תורתם מחמת היותו אחד מראשי מנהיגי אגודת ישראל, אבל מרן הגרא"י זצוק"ל היה רגיל לשלוח להם מידי חודש בחודשו על ידי רבי ישראל גרוסמן את קצבתם, גם אם נמנעו מלהשמיע בפניו את חידושי תורתם.

גם כשהפליג הגרא"י לארצות הברית, הופתע רבי ישראל גרוסמן לקבל יום אחד אגרת אויר בה נכתב:

"כיון שקיבלת ממני מידי זמן חצי לירה עבור אמירת חידושים וכעת אני בגולה, על כן אבקשך שתשלח לי פלפול מידי חודש בחודשו ואשלח לך את המענק כסדר". וכך המשיך הסדר המופלא הזה על פני תקופה ממושכת. "עד כאן דבריו. כל המעשים האלה היו ידועים היטב לבני הבית, אולם התפרסמו אחרי פטירתו של רבי ישראל גרוסמן.

עדיין היו הימים קשים, בניין הישיבה טרם הושלם וירושלם הייתה במצור בשנת תש"ז, קדם לכך "המצב הצבאי" שהיה עוד בזמנם של הבריטים שחילקו את העיר לשניים על ידי קונצרטינות של חוטי תיל ואין עובר מצד לצד.

גם גאולה ומאה שערים חולקו באמצע רחוב מלכי ישראל. גם אין יוצא ואין בא מהעיר כולה.

אחרי עזוב הבריטים את הארץ שרר בעיר מחסור במים, באוכל, בנפט ובמוצרי יסוד. הירדנים הפגזו אותה בתותחים מנבי סמואל, מאוגוסטה ויקטוריה על הר הצופים, מהר הזיתים ומפסגות ההרים שמסביבה. רבים שהעזו וניסו לצאת מהמקלטים קיפחו את חייהם בתור למים או לנפט או בתור למזון. רבים אחרים נפצעו וכדומה.

היה חשש בירושלם שהצבא הירדני, שבא לעזרת הערבים המקומיים, ינסו לפלוש בעזרת טנקים ולכבוש את העיר. במהלך המלחמה אכן ניסו לממש את החשש הזה דווקא ליד בית מנדלבונים, שעודנו עומד בקו התפר בין העיר המזרחית למערבית.

שלטונות העיר היהודיים ביקשו שבחורי הישיבות יצאו לעבודות ביצורים בפרברי העיר. הכל ראו בעבודות אלו עניין של פיקוח נפש כי מי שמסוגל היה ללחום עמד בעמדות ומי שלמד במקלטים היו בני הישיבה, שנתבקשו לעזור בביצורים. ראשי הישיבות של חברון ומיר ועוד ישיבות התירו את ההליכה לביצורים

כששמע זאת **רבי עמרם בלוי**, מ'נטורי קרתא' הוא לא שתק. הוא הגיע לביתו של הסבא, שמעולם לא סגר את דלתו, בליוויית אחדים מהנוהים אחריו, על מנת למחות נגד הדבר הזה. הוא הגיע לבית הסבא וצעק עליו שהוא פורץ גדר וכו' וכו'. הדוד רבי חיים שמולביץ, שמע את הדברים ויצא להגן על הסבא וגרש את רבי עמרם בלוי, כשדחף אותו החוצה בידיו. לאחר שזה הלך יצא הסבא ואמר:

הוא באמת צודק אני פורץ גדר...

אבל היה מי שאמר שאולי מגיע לו נידוי ואז הושיב הסבא בית דין כדי להתיר את הנידוי.^(*)



אבל הסבא פעל כפי שחשב שהוא צריך לפעול. הוא לא הושפע מאף קנאי אלא עמדתו הייתה לשמור על הישיבה ולומדיה ותו לא. במכתב שכתב ל"המרכז לשרות

* מפי רבי רפאל שמולביץ

עם בירושלם, על יד מפקד גדוד בני הישיבות" הוא מחה נמרצות נגד הנסיון לגייס את בני הישיבות פעמיים בשבוע לצורכי ביצורים. הוא מציין כי בגלל מצב החרום "הוחלט אחרי דיונים ממושכים לגייס את בני הישיבות לתפקידי ביצורים לפעם אחת בשבוע, וכך נחתם ההסכם. ראשי הישיבות לנוכח המצב נענו לתביעה זו (אם כי כשאני לעצמי לא הסכמתי לכך מפני סיבות שונות)"

ובין השאר הוא כותב וממשיך:

"דעו כי עבודה זו מפרכת אותם עד מאד והתוצאה מזה היא כי הישיבות הולכים ומתמוטטים, ותורה מה תהא עליה? אין כל ספק ביחד עם בניין המדינה יש לשקוד על בניין התורה, כי מדינה בלי תורה אין לה ערך, ובני התורה בירושלם הם כיום שארית הפליטה מכל מוסדות התורה אשר היו בעולם כולו ושנחרבו בעוונותינו הרבים עם חורבן הגולה.

הנני דורש לכן בכל תוקף לא רק לשחררם מעבודת הביצורים פעמיים לשבוע אלא גם לא להרשות להם השתתפות בעבודה זו יותר מאשר פעם אחת לשבוע, ואם לאו דעו וזכרו כי הנכם נוטלים על עצמכם אחריות די גדולה כלפי חורבן התורה גם בארץ הקודש חלילה.

בתקוה כי תשימו לב לדברי הנאמרים באמת וצדק ויוצאים מעומק הלב, ותמלאו אחרי האמור"

יומא טבא לרבנן

למעשה היה הבניין מכה בפטיש לנסיעתו השנייה של הסבא רבי אליעזר יהודה, לארצות הברית. הנסיעה הזאת, בניגוד לראשונה שהייתה ממיר, קרתה בשנת תש"ט (1949) והפעם מארץ ישראל. עם שוך הקרבות בין הערבים ליהודים נשא הסבא את מזוודתו לארצות הברית יען כי חלום חייו להגדיל את הישיבה ולבנות לה מקום קבע בבניין משלה, עדיין לא התגשם.

קשה היה לקיים ישיבה באותם זמנים בבית הכנסת 'אחוזה' בזכרון משה. מטבע הדברים ישיבה ובית כנסת לא תמיד יכולים לדור בכפיפה אחת.

בהיותו בארצות הברית הוא פגש את הגברת קויפמן, שהיו מתומכי הישיבה הגדולים, ודיבר אתה שצריך לעשות למען הישיבה. בעלה ר' אלכסנדר סנדר כבר לא היה בחיים ועלה בדעתה לתרום תרומה גדולה כדי לבנות את בית המדרש. אכן היא

ובנה הרימו תרומה של עשרת אלפים דולר! מה שהיה אז כאילו היום מיליון דולר. כך הוחלט שעל בית המדרש יכתבו את השם 'בית קויפמן'.

בשהותו שם נפגש הסבא גם עם תלמידים ממיר ששהו בארה"ב, חידש קשרים עמהם, האזין לחידושי תורה שלהם, ולרוב היה גם כתובת למצוקותיהם. מחצית השנה שהה בארצות הברית, וחזר כאשר עמו מספר תלמידים שבאו ללמוד בישיבה בירושלם.

האמצעים שעמדו לרשותו אפשרו לו לסיים את הקומה הראשונה, מה שנקרא היום חדר האוכל של הבחורים, והאולם הזה הפך מהרה לאולם הישיבה. בחורים ואברכים התחילו ללמוד באולם הזה שלא הגיע אלא למחצית מחדר האוכל הנוכחי. אבל בניין לישיבה !!

באותה עת המשיכו לבנות את השלד של בית המדרש שבחזונו של הסבא נועד להיות בית המדרש הגדול של ישיבת מיר.



הדוד רבי חיים שמולביץ אומר שיעור בישיבה בקומה הראשונה של חדר האוכל, בשמאל התמונה רבי אריה, הרביעי מימין ר' אלימלך מלר ובספסל הראשון לשמאל הגר"ח רבי דב יפה משגיח דישיבת כפר חסידים, כאברך.

מיני אז ועד חנוכת הבית חלפו עוד כשלוש שנים. יש להבין כי קצב הבנייה ואספקת החומרים היה הרבה יותר איטי ונוסף על אלה היה גם מחסור בחומרי בנייה, באותו הזמן של צנע וקיצוב אפילו במצרכי מזון בארץ. ולא חסרו אז בעיות טכניות הקשורות לבנייה המתמשכת של הבניין ב"בית ישראל", שהסבא נאלץ להתמודד אתן. למרות שהיה קבלן שעבד, הסבא עמד על המשמר.

בז' בכסלו תש"י הוא כותב מכתב לאבא בתל אביב, בעודו מתגורר ברחוב הושע 6 בירושלים. וכה דברו:

- - " לצרכי בנין הישיבה דרוש עתה מלט לבן שאי אפשר להשיגו בירושלים, ואפשר להשיגו אצל האחים שיינזון בתל אביב. לשם כך הריני לבקש ממך שתואיל בטובך לגשת מיד אל האחים שיינזון ולקנות אצלם את המלט הלבן הלזה ולהשתדל שישלחו אותם ירושלימה מיד ארוזים בחביות - לכל הפחות יהיו ארוזים היטב בשקים. הכמות הדרושה היא שני טון מלט לבן."

האם ישנו עוד ראש ישיבה שדאג לכל הפרטים הקטנים כמוהו?! אבל לדאגה הזאת היו תוצאות עוד בחודש אייר של שנת תשי"ב היה ארוע גדול בחיי התורה בירושלים. אולי באותה שנה לא הותיר המאורע רושם בל ימחה על חכמי ירושלים אבל הזרע שנשתל באותו יום עתיד היה להשפיע על השנים הבאות ולתת צביון אדיר לשכונת בית ישראל במיוחד.



אוצר הספרים של ימי הבראשית

בל"ג בעומר (?) התכנסו אברכי ישיבת מיר למסיבה של חנוכת הבית בישיבת מיר. לא היה זה ארוע כפי שנהוג היום לערוך באולם ובסעודה חגיגית אלא בביתו של הסבא (?) נערכו שולחנות. התורמים הגיעו ולכבודם ולכבוד התורה הנכנסת למשכנה החדש נשאו מספר נאומים, כמקובל.

כאמור, אז נכנסה הישיבה למקום שהיום נמצא חדר האוכל. וגם הוא לא היה כל כך גדול כפי שהוא כיום. משום שכאשר הוגדל בית המדרש למעלה הייתה הזדמנות להגדיל גם את חדר האוכל ולא זאת אלא שלצורך זה נהרסו מספר ניכר של חדרים מהפנימיה שהיו באותה הקומה.

הבנייה נמשכה, הפיגומים והפועלים המשיכו לטוות את חזונו של הסבא רא"י לישיבה דוגמת מיר שבחוץ לארץ.



(י-ש) נציגי משפחת קויפמן, השר משה חיים שפירא, הסבא, הרב סורוצקין מלוצק, הדוד רבי ביינוש ותלמידים מהישיבה בסעודה

במסיבה שנערכה לכבוד משפחת קויפמן: האם, הבן והבת ועוד נציגי משפחה, דיבר הסבא אליה על ערך לימוד התורה כפי הבנתה. אחריו דיבר שר הפנים משה חיים שפירא ואמר: - דער מירער ראש ישיבה קען ניט מאכן קיין געלט און ער מאכט בעסער ווי

אנדערע. ער קען ניט ריידן און ער רעט בעסער ווי אנדערע.... (ראש ישיבת מיר אינו יכול לעשות כסף ועושה יותר טוב מאחרים, הוא לא יכול לנאום ונואם טוב יותר מאחרים).



הסבא בקבלת הפנים למשפחת קויפמן

בחדש תמוז תשי"ב (1952) שוהה האבא שוב בארצות הברית, לטובת הישיבה. כפי הנראה התקיימה אז גם חתונה שהאבא היה נוכח בה והודות לקטע קטן שהופיע בעיתונות האידיש'אית נותרה מזכרת ממנה. נראה כי האבא גזר את הקטע מן העיתון כדי להראותו לדודה גיטל שהייתה מעורבת ריגשית בעניין.

"חתונה רבנית גדולה בפארק אין הוטל"

על המרפסת של מלון פארק אין, רחוב 115 פינת בארדוואק, ראקוויי פארק ניו יורק, התקבץ ביום רביעי קהל גדול, ביניהם רבנים חשובים ואדמו"רים כדי לערוך את החתונה של הרב זלמן יוסף יפה'ן עב"ג הכלה צילה אוסשפריץ, מברוקלין. החתן הוא בנו של הרב הגאון מרן הרב אברהם יפה'ן, מי שהיה ראש של כל הישיבות "בית יוסף" באירופה, המפורסם בכל העולם בהרבצת תורה, ועכשיו ראש הישיבה של מרכז בית יוסף בברוקלין, וחתן של הגאון המפורסם רבי יוסף יוזל הורוויץ זצ"ל, המייסד של ישיבות המוסר של נבהרדוק.

החתן קשור עם הישיבה בית יוסף בברוקלין.
הכלה, בוגרת קולג', היא בתו היפה והמוצלחת של איש העסקים הנודע מר.
אויסשפריץ מברוקלין.

ללא התחשבות בזרזיפי הגשם של הלילה ההוא התקיימה החופה תחת כיפת
השמיים, במרפסת הנהדרת של פארק אין הוטל, אשר קושט במיוחד לכבוד שמחה
כזאת.

מסדרי הקידושין היו אבי החתן, הרב מובשוביץ, הרב בלעך {שהוא חמיו של רבי
יעקב יפה'ן ואביה של ד"ר ג'ין יפה'ן, שהכרנו כולנו היטב}, **הרב תרשיש** {שהיה גיסו
של הסבא מנבהרדוק} ו**הרב ראובן סילבר**, חתנו הגדול של הסבא מנבהרדוק. {וחמיו
של רבי מאיר סגל, אבי משפחת סגל המוכרת לנו כיום}.

את הכתובה קרא ר' **יעקב יפה'ן**, הבן הגדול של הרב הגאון אברהם יפה'ן, והעדים
היו **רב יצחק סדן** ו**הרב ישראל שפירא**.

רבים מהרבנים הנוכחים בחתונה, הם תלמידים ומוסמכים של הרב אברהם יפה'ן,
אבי החתן. הקהל שהגיע מכל קצות ניו יורק וסביבותיה, שימח את כולם בצורה
מעולה, כפי שמתאים לחתונה רבנית. את סעודת החתונה הכינו בעלי המלון מר
הערי לוקר, שהמקום הוא תחת ההשגחה הקפדנית של **הרב ר' יוסף אביגדור קסלר**.
הקהל הגדול בילה בריקודים ובנגינה חסידית עד שעה מאוחרת בלילה, הרבה
תרמה לחתונה התזמורת של **מקס רוטבוים**. ליד השולחן שמחו את הקהל החזנים
המפורסמים: חזן **דוד בלגאלי** והחזן **אלי' לנדמן**, שניהם תלמידים של ישיבת בית
יוסף.

בין האורחים החשובים היו: הנשיא של ישיבת בית יוסף, תומך התורה המפורסם
הנרי ל. קרושהאר והעסקן התורני הנודע והמנהיג של ישראל הצעיר, מר **אירווינג
בונים**.

בין האורחים האחרים החשובים ובעלי השמחה היו הרב יצחק סדן, הרב בן ציון
בלעך, הרב משה בלעך, הרב מובשוביץ, **הרב פסקוביץ**, שהוא חתנו של הרב יפה'ן
מרוצ'סטר, הרב שפירא מבוסטון, הרב קגנוביץ, הרב קיומן, הרב ליב קגן, הרב סטולמן,
הרב אייזיקס, הרב ראובן סילבר, **הרב נקריץ**, חתן של הרב יפה'ן, הרב גולמביק, הרב
תרשיש, הרב זלטוביץ, הרב בוקשפן, הרב מאיר קגן ורבים אחרים.

את קטע העיתון הזה הביא כנראה האבא כדי להראות לדודה גיטל שהייתה קשורה

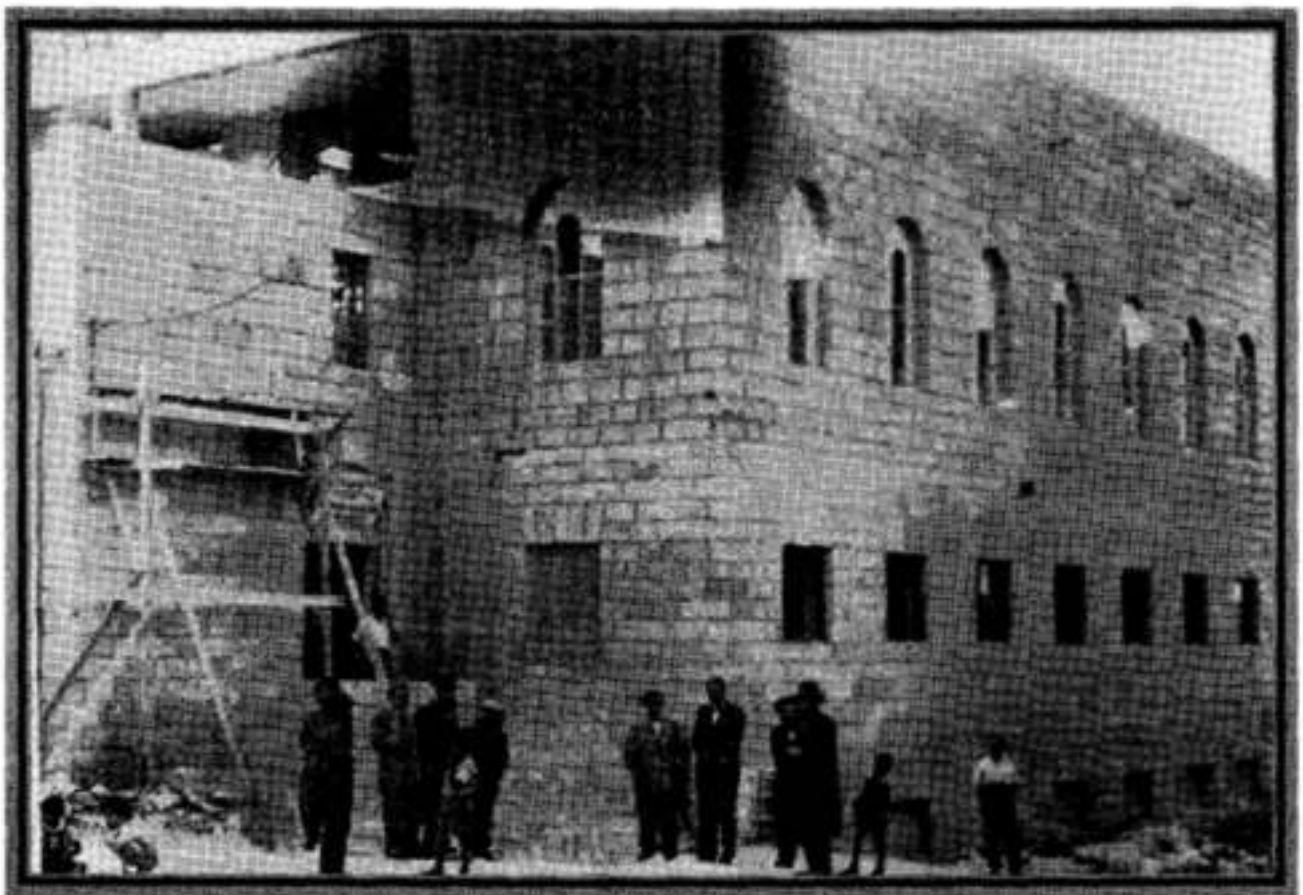
מאד לחתן זלמן. הוא היה צעיר מר' רפאל, בנה, ילח"ט בשלושה חודשים והיא עזרה בגידולו אף שזלמן היה דודן שלה. זלמן היה בנה הצעיר של "המומע", כפי שקראנו לה, ושל רבי אברהם יפה'ן.

אפשר שהאבא היה גם נוכח בחתונה לפי שבאותה שנה היה בארה"ב.



ובאותו הזמן משה כותב לאבא ומבשר לו:

"בבניין הישיבה כבר יוצקים את הגג של הקומה השלישית, זאת אומרת שהבניין כבר גמור לחלוטין, מתנוסס לגאון ולתפארת ועושה רושם עז מאד."



בניין הישיבה בהקמתו נציגי משפחת קויפמן מגיעים. בכניסה לישיבה עומד משה בעלי.

בחזית הישיבה: (י-ש) ר' בינוש פינקל, מתלמידי הישיבה, נציגי משפחת קויפמן, עם הגב

למצלמה ר' גיטלזון מנהל המשק, רבי חיים שמולביץ, ר' לייב גרזובסקי

באותו המכתב הוא כותב לאבא כי חסידה הייתה בירושלם והזמינה אותו בשם הדודה לבוא לשבת לתל אביב, "כמובן בתנאי שהסבא שליט"א ירשה זאת". ראו עד כמה הסבא החזיק את הרסן. לא נסעו הביתה בלי רשות שלו! למרות שבשבת לא למדו בחברותא, כי הוא מספר גם על לימודיו: "אני לומד יום יום, להוציא את השבת,

עם הסבא באולם הישיבה, ועד דף כ' הגענו. המדובר במסכת זבחים ואני רואה ב"ה הצלחה בעמלי".

ובהמשך המכתב יש כבר חדושי תורה במסכת זבחים. גם במכתב נוסף הוא מציין שהוא לומד יום יום דף גמרא עם הסבא במסכת זבחים.

הדינר הראשון

אבל הארוע המרכזי של סיום בניין הישיבה, נערך כנראה, מטעמים מוניטריים בארצות הברית וגם נציג מן הארץ נסע לברך את המוזמנים ל"פיירליכען באנקעט" {מילולית: משתה חגיגי או מסיבה חגיגית}.

יום ראשון, יום חופשה מעבודה בארה"ב, הגברים לבשו חליפות שבתיות, הנשים התקשטו במיטב בגדיהן (כולל פרוות יקרות) ותכשיטיהן, והכל נהרש לשדרות ברודוויי פינת רחוב 76 במנהטן לאולם הגדול של 'מנהטן טאורס' {מגדלי מנהטן}. לכבוד מה ??? לכבוד חנוכת הבית של ישיבת מיר בירושלם.

וכה הודיע העתון "דער טאג" {היום} באידיש מתאריך 16.5.1952 על פני טור רחב שלם.

"מודיעים בשמחה רבה לכל ידידנו ומוקירי התורה על חגיגת חנוכת הישיבה של ישיבת מיר בירושלם עיה"ק בהנהלתו של מרן הגאון ר' אליעזר יהודה פינקל שליט"א, ראש הישיבה. שתתקיים אי"ה בירושלם ביום ראשון הקרוב בהשתתפות יקירי וגדולי ירושלם ומרת פייגע קויפמן הכבודה, מניו יורק עם בנה ובתה שנסעו במיוחד בראש משלחת לכבוד החגיגה.

שמחת התורה הגדולה תערך באותו יום גם פה, בניו יורק, על ידי התלמידים והידידים של הישיבה במשתה חגיגי, ביום ראשון כ"ג באייר (18.5). בשעה 6:00 בערב באולם הנשפים של מנהטן טאורס, לכבוד התומכים הגדולים והידידים של ישיבתנו, משפחת קויפמן, לקראת הפתיחה של "בית קויפמן" בישיבת מיר בירושלם שהוקדש לזכרו של היקר באנשים, הנדיב הנכבד ר' אלכסנדר סנדר קויפמן ז"ל, לשעבר גזבר הכבוד של הישיבה במשך שנים רבות ותבדל לחיים טובים וארוכים אשתו היקרה והמצויינת, מנשים באוהל תבורך, מרת פייגע קויפמן תחי'

כמו גם לכבוד תלמידנו לשעבר וסגן נשיא הארגון שלנו ר' יעקב אריה להמן הי"ו אשר ביחד עם משפחתו תרם את בית המדרש של הישיבה לזכרון אביו, ידידנו

הדגול הנדיב ר' חיים ב"ר קלונימוס להמן ז"ל.

בהזדמנות זאת יגישו גם תעודת הוקרה לידידנו הגדולים והתומכים, **אדון וגברת הערי לעפראק**. המנחה של הערב יהיה חברנו הנכבד מהסתדרות התלמידים הרב **שלמה יוסף טשיל שליט"א** המנהיג הרוחני של המרכז היהודי, ברוקלין. מרצה הכבוד יהיה ידידנו ומנהיג של יהדות שיקאגו הנואם הידוע הרב הגאון ר' **אפרים אפשטיין שליט"א**. {שהוא גם אח סבי}



מרצה הכבוד רבי אפרים אפשטיין משיקאגו נואם, לימינו הרב נ"ד הרמן לשמאלו רבי אליעזר פינקל.

יהיה לנו גם העונג לשמוע ברכה מאת הרב הגאון ר' חיים זאב פינקל שליט"א מתל אביב, הבן של ראש הישיבה הגדול שלנו. ינעים את הערב בנגינה החזן הגדול והידוע ר' **אבנר סובול**, לשעבר חזן העיר אראד ברומניה, ועכשו החזן השנתי של קהילת עין יעקב בברונקס. כל ידידנו מוזמנים לקחת חלק בסעודת המצווה החגיגית שלנו ולהנות מערב עשיר ברוחניות."



מי ישב בשורת המזרח בערב הזה שהיה אולי הדינר הראשון שעשתה ישיבת מיר בארה"ב?

לפי התמונות: הרב ר' שמואל גריינמן, הרב ר' מאיר קרלין, הרב זלמן רייכמן, ר' דוד ליפשיץ, ר' אפרים אפשטיין, מר לעפראק, הגר"ז, ר' יעקב אריה להמן, ר' נחום דוד הרמן, הרב שניידער, ואליעזר פינקל בה"ר אברהם שמואל שעבד אז במשרד משנה את מקומו.

אבל למעשה כבר היה האבא בארה"ב עוד מלפני פסח כי בחול המועד פסח התקיים כינוס כללי לתורה ולמוסר בבית הכנסת "עדת ישראל" באיסט ברודוויי 201, ניו יורק.



בשולחן המזרח של הדינר: האבא מימין

הכינוס התקיים מטעם הסתדרות תלמידי ישיבת מיר. מובן מאליו שהוא השתתף בכינוס מאחר שבא לביקור קצר מארצנו הקדושה בענייני הישיבה בירושלים.



ביום ראשון ה באדר תשי"ב, בהיותו בארצות הברית הוא רשם בלוח האישי שלו: "שלג. אוטומט עם עודף. תמונה. רכבת מהכי יפות, חדר, נוחיות, מטה עם מים ומי שתייה. תחנת פנסילבניה, נ.י. מודיעין".

הוא שם לב לדברים המיוחדים והיפים סביבו, כפי הנראה היו בבחינת חידוש באותם ימים.



והסבא, לא רק את הישיבה הוא ניהל, אלא רבים שאלו בעצתו, רבים ביקשו חוות דעתו ולעיתים הוא אמר גם כשלא ביקשו ממנו, אלא רצה להרבות תורה. רק יחידים ביותר ידעו את לבו הגדול, לבו הרחום של הסבא. כאמור היה הסבא בישיבה בתחילת סדר שני והקפיד על כך שיגיעו בזמן. יום אחד פגש אותו מישהו בשעה מוקדמת הרבה יותר כשהוא מסתובב בישיבה. הלה שאל את הסבא מה הוא עושה בשעה זאת של צהריים בבית המדרש, בשעה שציפה אולי שהוא ינוח מעמל התורה.



עם חברותא בשנת תש"י, הגר"ח שמולביץ, משה פינקל ולהבח"ל ר' אריה פינקל

הסבא נסב והראה באצבעו:

אתה רואה שם את ר' משה הרש"ר? ער שפארט זאך צו אף דעם סטנדער (הוא נח מעט ומנמנם על הסטנדר), לכן אני משגיח פה שלא יפריעו לו...
הסבא העריך מאד את רבי משה הרש"ר ואת לימודו, הוא ידע שבכח מנוחת הצהריים שלו, כשהוא נשען על הסטנדר, הוא יוכל להמשיך וללמוד עוד שעות רבות